

عدل نامه

یادنامه دکتر شریار عدل

تهیه و تدوین
علیرضا انشی

عدل نامه

یادنامه دکتر شهریار عدل

تهیه و تدوین
علیرضا انیسی

عنوان و نام پدیدآور	عبدلنامه: یادنامه دکتر شهریار عدل/ تهیه و تدوین علیرضا انیسی؛ ویراستار علمی علیرضا انیسی.
مشخصات نشر	تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۵۹۷ ص.
شابک	۷۰۰۰۰ ریال 978-600-8977-36-0
وضعیت فهرست نویسی	فیا
عنوان دیگر	یادنامه دکتر شهریار عدل.
موضوع	عدل، شهریار، ۱۳۲۳ - ۱۳۹۴ -- یادنامه‌ها
موضوع	<i>Adle, C. (Chahryar) -- Festschriften</i>
موضوع	باستان‌شناسان -- ایران
موضوع	<i>Archaeologists -- Iran</i>
موضوع	مقاله‌های فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه‌ها
موضوع	<i>Persian essays -- 20th century -- Collections</i>
شناسه افزوده	انیسی، علیرضا، ۱۳۲۰ -، گردآورنده
شناسه افزوده	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری
شناسه افزوده	<i>Research Institute of Cultural Heritage & Tourism</i>
رده بندی کنگره	CC۱۱۵/ع۴ع۲ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	۹۳۰/۱۰۹۳
شماره کتابشناسی ملی	۵۲۸۲۸۴۶

مرکز معرفی فرهنگی

عدل نامه «یادنامه دکتر شهریار عدل»

تهیه و تدوین: علیرضا انیسی

ویراستار علمی: علیرضا انیسی

طرح جلد: محبوبه اصغرپور

ویرایش ادبی و صفحه‌آرایی: محبوبه اصغرپور

چاپ و صحافی: ناصح

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۷

قیمت: ۷۰۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۷۷-۳۶-۰

ناشر: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی، ابتدای خیابان سی تیر، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

تلفن: ۶۰-۶۶۷۳۶۴۵۲-۰۲۱ دورنگار: ۶۶۷۳۶۷۸۸-۰۲۱

تارنما: www.richt.ir رایانامه: ccp@richt.ir

فروشگاه الکترونیکی کتاب: www.richtbook.ir

فهرست

سخن ناشر / ۹

پیشگفتار / ۱۱

علیرضا انیسی

نگاهی کوتاه به زندگی شهریار عدل / ۱۳

کتاب‌شناسی شهریار عدل / ۱۷

به نام شهریار عدل / ۴۳

سید محمد بهشتی

غواص دریای تصاویر / ۴۹

علیرضا قاسم‌خان

کارنامه سینمایی شهریار عدل / ۵۹

سعید قطبی زاده

پژوهشی در معماری امامزاده جعفر دامغان / ۶۵

علیرضا انیسی

بازشناسی قدمت و معماری منظر کوشک میانی ... / «بُست» افغانستان / ۹۵

اسدالله جودکی عزیزی و سیدرسول موسوی حاجی

بازخوانی هرات صفوی براساس فرمان و سواد حکم شاه طهماسب / ۱۱۵

مریم رضائی پور و حمیدرضا جیحانی

تأمین روشنایی و گرما در بناهای اشکانی خوره / ۱۳۵

مهدی رهبر

شکل‌گیری و تحولات مسجد بایزید در مجموعه تاریخی شهر بسطام / ۱۸۹

محمدابراهیم زارعی

منظر باستان‌شناسی خانه خدا / ۲۰۵

علی صدرائی

تحول اجتماعی و فرهنگی از منظر انسان‌شناختی و باستان‌شناختی / ۲۰۵

حسن فاضلی نشلی و سید طاها هاشمی

جغرافیای تاریخی خراسان در متون قرون اولیه تا میانه اسلامی / ۲۴۱

محمد مرتضایی و زهرا پورشعانبیان

فتوحات همایونی / ۲۵۷

احمد میرزا کوچک خوشنویس

رفتار تاریخی با آثار گذشته / ۲۶۹

فرهاد نظری

بخش غیرفارسی

596 / Preface in English

Alireza Anisi

592 / Un collègue et un ami, Chahryar Adle

Yann Richard & Nader Nasiri-Moghaddam

586 / The Archeology of a Manuscript

Sheila Blair

566 / Allusions to 9th and 10th Century Khurāsān Gardens on ...

Abbas Daneshvari

548 / Building sites in medieval Persian painting

Robert Hillenbrand

526 / Ribat-i Mahi (Khurasan-i Razavi, Iran): Evidence of a Saljuq Building Inscription

Lorenz Korn

502 / Qajar Revivalism: Dreams of a Lost Past

Assadullah Souren Melikian-Chirvani

468 / Muraqqa'-e Gulshan: The Artists of the Marginal Figures

Milo C. Beach

434 / Persian documents in the National Archives (Torre do Tombo) of ...

Nader Nasiri Moghaddam

406 / An Unrecorded Polier Muraqqac (c.1785). New Insights into ...

Susan Stronge and Behnaz Atighi Moghaddam

372 / Jūwak-kārī, A Neglected Persian Art Form Or Qajar Paintings On Wood

Willem Floor and Gholam Vatandoust

338 / Revêtements émaillés des premiers Moghols à Delhi, Glazed tiles ...

Yves Porter

سخن ناشر

فرهنگ ایرانی، فرهنگی مانا و پایدار است و سبب این ماندگاری، سه ویژگی انعطاف‌پذیری، تعامل فرهنگی و در نهایت هویت ملی است که علیرغم تنوع و تکثر موجود در جامعه‌ی امروزی به انسجام ملی کمک نموده است. شناخت فرهنگ گسترده این سرزمین کهنسال، تنها راه شناخت هویت ملی است و آن نیز عزت ملی را به همراه می‌آورد. عزت ملی از گسیختگی فرهنگی ممانعت نموده و سرانجام انسجام و قدرت ملی را فراهم می‌سازد.

در ارتباط با موارد مذکور فعالیت هر پژوهشکده‌ی پژوهشگاه میراث فرهنگی بر بخشی از فرهنگ گسترده‌ی ایرانی حسب تکلیف تعیین شده بر آن، متمرکز است. عظمت این گستردگی فرهنگ و تمدن به گونه‌ای است که برای شناخت دقیق آن باید در فرهنگ کشورهای مستقل کنونی منطقه نیز تأمل نمود.

با نگرشی سریع بر اهداف تشکیل پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و در راستای تحقق آن و فراهم ساختن بستری مناسب برای ارتقای کیفی فعالیت‌های پژوهشی مرتبط و قدرت بخشیدن و پر رنگ ساختن حلقه‌های فرهنگی فراموش شده و احیای هنرهای از یاد رفته این مرز و بوم و همچنین در راستای انجام ششمین وظیفه‌ی برشمرده برای پژوهشگاه، گام مصمم این است که گزیده‌ی تحقیقات به عمل آمده در هر یک از پژوهشکده‌ها به ویژه آثاری که حاصل همکاری مشترک پژوهشگاه و مؤسسات تحقیقاتی و آموزشی هم طراز بین‌المللی است، به صورت ممکن به نشر درآید که ماحصل آن طریقه‌ای است برای کاربردی کردن دانش به منظور رفع نیاز جامعه و تحقق اهداف برنامه‌ی راهبردی پژوهشگاه در راستای سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران.

از سوی دیگر اذعان می‌نماییم پژوهش عامل و مبنای پیشرفت و توسعه مستمر و پایدار در جامعه امروزی و به بیان ساده اصل حاکم بر جوامع قرن بیست و یکم است؛ لذا برای ایجاد برآیند حاصل از نتایج و تحلیل یافته‌های مرتبط با آن، تدوین و انتشار یافته‌ها و دانش مرتبط با آن و

مستندات مربوطه می‌تواند عامل مؤثری برای شناخت وضعیت حاضر و ابزاری برای بهینه ساختن برنامه‌های دست انجام و نیز راهنمایی برای نسل آینده در راستای شناسایی و معرفی و هویت‌بخشی ایران باشد.

به علت گستردگی حوزه‌ی فرهنگ و تعدد عوامل تاثیرگذار بر آن حرکت در جهت معرفی و شناسایی فرهنگی ملی و میراث مرتبط با آن می‌تواند اولین گام باشد. لذا پژوهشگاه بر آن است با همکاری پژوهشگران و اساتید این رسالت را به انجام رساند و امید دارد با حرکت در این مسیر دست‌همیاری و همراهی شما را در دست گرفته تا بتواند گام مؤثری در این راستا بردارد.

پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

پیشگفتار

در کشور پهناور ما با تاریخ و تمدنی پرآوازه، کم نیستند افرادی که در صحنه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی و غیره خدمات شایسته و ماندگاری به جامعه نموده‌اند، ولی از زحمات ایشان در زمان حیاتشان به نحو مطلوبی قدردانی و سپاسگزاری نشده است.

دکتر شه‌ریار عدل از جمله چنین افرادی است که در حوزه میراث فرهنگی ایران سعی و تلاش فراوانی نمود و خدمات خود را وظیفه‌ای ملی و اجتماعی برمی‌شمارد. همه‌کسانی که از نزدیک با وی آشنا بودند، او را شخصی پرتلاش، دقیق، پر مطالعه، آگاه و در ضمن فروتن و متواضع می‌دانند که به‌درستی صفات واقعی وی را توصیف می‌نماید.

شه‌ریار عدل چهره‌ای شناخته‌شده در میان پژوهشگران ایرانی و غیرایرانی بود که تلاش‌های ارزشمندش جایگاه و منزلتی درخور و شایسته‌ای برای وی در میان محققین غیرایرانی پدید آورد.

عمده مطالعات شه‌ریار عدل در زمینه پژوهش‌های باستان‌شناسی و تاریخ هنر ایران بود. وی به گفته خودش به پژوهش‌های بدون تخریب باستان‌شناسی اعتقاد داشت و به دنبال شناخت و تحلیل آثار بر جای مانده از گذشته بود. وی تحقیقات ارزشمندی در زمینه هنرها، از جمله معماری و نقاشی و نیز عکاسی و سینما از خود بر جای گذاشت. تلاش در جهت حفاظت از میراث فرهنگی ایران، از طریق ثبت آثار برجسته ملی در فهرست جهانی یونسکو و شناسایی و اعاده پارهای از اشیای فرهنگی از حراجی‌های خارجی، مستندنگاری و تهیه نقشه‌ها از بناها و محوطه‌های تاریخی از جمله فعالیت‌های وی بودند. شه‌ریار عدل هم‌چنین اقدامات گرانقدری در جهت معرفی و شناساندن تاریخ جهان ایرانی به عمل آورد.

یکی از سنت‌های حسنه و ماندگار تکریم از یاد و نام بزرگان ادب و فرهنگ ایران‌زمین است. از جمله روش‌ها در این زمینه، تهیه و تدوین مقالاتی علمی و پژوهشی در قالب کتابی غنی و ارزشمند است. انتشار این یادنامه پیشنهاد نگارنده بود تا نام و یاد شه‌ریار عدل بیش‌ازپیش در خاطره‌ها باقی بماند. این پیشنهاد مورد استقبال پژوهشگران و محققین قرار گرفت و این کتاب که «عدل‌نامه» نام‌گذاری شده است باهمت و حمایت پژوهشگاه میراث فرهنگی اکنون در مقابل شما است.

با دعوت نگارنده از پژوهشگران داخلی و خارجی، یادداشت‌ها و مقالات ارزشمندی از ایشان دریافت

کردم که در این میان میزان مشارکت پژوهشگران برجسته خارجی برایم شگفت‌آور بود. به‌خوبی می‌دانستم که برخی از آن‌ها به‌سادگی برای هر موضوعی دست‌به‌قلم نمی‌شوند ولی نام شه‌ریار عدل به‌عنوان شخصیتی علمی و دوست‌داشتنی چنان جاذبه‌ای داشت که مقاومت در برابر آن برای ایشان دشوار بود.

به‌هرحال کار تهیه و تدوین این مقالات، بخصوص بخش غیرفارسی آن به دلیل تنوع موضوعات، حساسیت در حفظ امانت و نیز ارزشمندی مطالب، با دشواری‌های زیادی مواجه شد و بیش از ۲ سال به درازا انجامید.

مطالب این یادنامه در دو بخش فارسی و غیرفارسی تهیه و تدوین شده است. در بخش فارسی ابتدا یادداشت‌هایی در تجلیل از جایگاه شه‌ریار عدل و سپس مقالات پژوهشی به ترتیب حروف الفبای نام خانوادگی نویسندگان آن‌ها درج گردیده و در بخش غیرفارسی نیز به همین سیاق مقالات پژوهشگران به دو زبان فارسی و فرانسه ارائه شده است.

همین‌جا وظیفه خود می‌دانم که از همه اساتید و پژوهشگران که با ارسال نوشتار خود باعث تدوین این یادنامه علمی شدند سپاسگزاری نمایم. همچنین از آقای مهندس سید محمد بهشتی رئیس محترم پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و نیز واحد انتشارات آن که امکان لازم را برای چاپ این مجموعه فراهم نمودند کمال تشکر را دارم.

امیدوارم که این یادنامه بتواند به منبع و مرجعی برای دانش‌افزایی و تعمیق مطالعات در حوزه تاریخ و میراث فرهنگی ایران که همانا خواسته و آرزوی شه‌ریار عدل بود، تبدیل گردد. خداوند روانش را شاد و خانواده‌اش را موفق و سلامت بدارد.

علیرضا انیسی

تابستان ۱۳۹۷ خورشیدی

نگاهی کوتاه به زندگی شهریار عدل^۱

شهریار عدل متولد بهمن‌ماه ۱۳۲۲ شمسی در تهران در خانواده‌ای فرهیخته و دولتمرد بود. پدرش محمدحسین عدل تحصیل کرده پاریس در رشته کشاورزی بود که پس از مراجعت به ایران به تدریس در این رشته پرداخت و از بنیان‌گذار اصلی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران در کرج، در سال ۱۳۱۰ بود. وی در دهه‌های ۱۳۲۰ و ۱۳۳۰ در دولت‌های مختلف چندین بار وزیر کشاورزی گردید.

شهریار عدل تحصیلات ابتدایی و سه سال نخست دبیرستان خود را در تهران گذراند و در سال ۱۳۳۸، به روال سنت خانوادگی برای ادامه تحصیل به فرانسه رفت. وی پس از اخذ دیپلم به دانشگاه بوزار رفت تا همانند برادر بزرگ‌ترش، همایون، در رشته معماری تحصیل نماید. پس از ۲ سال وی رشته معماری را رها کرد و به دلیل علاقه‌اش به تاریخ و باستان‌شناسی در مدرسه هنرهای موزه لوور و مدرسه عالی علوم تاریخی در سوربن تحصیل نمود. او پس از آن به تحصیل در رشته تاریخ پرداخت و موفق شد تا دکتری خود را در این رشته دریافت نماید. «فتوحات همایون»، عنوان رساله دکتری وی بود که به موضوع جنگ‌های شاه‌عباس با ازبکان در خراسان و بازگیری شهر هرات در سال ۱۰۰۷ ق، اختصاص داشت.

دکتر شهریار عدل، در سال ۱۳۵۴ وارد موسسه ملی تحقیقات علمی فرانسه (CNRS) شد و وی در این موسسه به همراه سایر پژوهشگران مطالعات و پژوهش‌های ارزشمندی در زمینه آثار تاریخی ایران انجام داد. رتبه علمی وی در هنگام مرگ، مدیر تحقیقات در این نهاد بود.

شهریار عدل در دهه ۱۳۵۰ تحقیقاتش را در منطقه بسطام با مطالعات آثار تاریخی سمنان و دامغان آغاز کرد که منجر به انتشارات ارزشمندی در این زمینه شد. او سپس به دلیل گسترش بی‌رویه و شتابان شهر تهران و درخطر بودن منطقه باستانی ری، به همراه پژوهشگران دیگر سرگرم مطالعه در مورد آثار این منطقه شد که البته با وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ نیمه‌تمام باقی ماند.

۱. شرح کاملی از زندگی، خدمات و فعالیت‌های شهریار عدل پیشتر در مجله بخارا، ش ۱۰۷ (۱۳۹۴)، ص. ۳۴۵-۳۸، به همت جناب آقای علی دهباشی منتشر شده است.

با پیروزی انقلاب علیرغم بعضی از کارشکنی‌ها، وی به‌عنوان نماینده دولت موقت ایران در نشست نهاد میراث جهانی وابسته به یونسکو شرکت و موفق گردید تا با هزینه شخصی خودش ۳ اثر برجسته ایران، زیگورات چغازنبیل، مجموعه تخت جمشید و میدان نقش‌جهان اصفهان را در سال ۱۳۵۸ در فهرست میراث جهانی به ثبت برساند. این اقدام درواقع سرآغاز این حرکت در ایران بود که بعدها با تلاش‌ها و مشاوره‌های وی موردتوجه قرار گرفت و تداوم پیدا کرد.

وی در دهه ۱۳۶۰، به علت و تعلقات و وابستگی‌های خانواده مادری‌اش به بسطام و نیز اهمیت مجموعه بایزید بسطامی، در این مجموعه شروع به بررسی و تحقیق میدانی نمود. وی موفق شد بقایای معماری مربوط به بنای اولیه را در مسجد بایزید کشف نماید. همچنین در جریان بررسی‌های وی، بخشی از کتیبه مربوط به دوره ایلخانی از زیر پوشش گچی دوره قاجار کشف گردید. وی همچنین با تحقیق فراوان بر روی کتیبه برج مقبره کاشانه در بسطام، تاریخ آن را در اوایل قرن ۸ ق تدقیق نمود. علاوه بر این برداشت فتوگرامتری مجموعه بایزید، ازجمله اقدامات مهم وی بودند.

وی سپس در دهه ۱۳۷۰ متوجه زوزن در جنوب استان خراسان شد و مطالعه بر روی مسجد یا مسجد - مدرسه نیمه‌تمام آن را، در این نقطه دورافتاده آغاز کرد. این تحقیقات علاوه بر روشن نمودن سیر تحول بنا، تهیه نقشه‌های فتوگرامتریک آن را نیز در پی داشت. بعلاوه توجه مردم و افکار عمومی در سطح ملی و محلی به آن جلب و فعالیت‌های پژوهشی و حفاظتی در این بنا توسعه یافت.

پس از زلزله ویرانگر بم در دی‌ماه سال ۱۳۸۲، با مدیریت وی پرونده ثبتی بم و منظر فرهنگی آن تهیه و در سال ۱۳۸۳ در فهرست میراث جهانی به ثبت رسید. همچنین تلاش‌ها و مشورت‌های وی منجر به تهیه پرونده و ثبت سایر آثار ایران مانند بیستون، پاسارگاد، کلیساهای آرامنه ایران در فهرست میراث جهانی شد.

شهریار عدل به «جهان ایرانی» اعتقاد داشت و بر لزوم مطالعه و شناخت فرهنگ و تاریخ ایران در خارج از مرزهای سیاسی موجود پافشاری می‌کرد. او در مهر و موم‌های اخیر به مدت ۳ سال با شرکت در هیئت باستان‌شناسی فرانسوی در افغانستان، در مورد مسجد معروف «نه گنبد یا حاجی پیاده» در بلخ به بررسی میدانی پرداخت و مقالاتی در مورد تاریخ آن منتشر کرد.

او در سال ۱۳۶۱ توانست سه قطعه فیلم کوتاه از مظفرالدین شاه در آرشیو عکس‌های کاخ گلستان پیدا کند و برای نجات آن‌ها از تخریب اقدام نماید. همچنین تعداد دیگری از این فیلم‌ها نیز با تلاش وی در سال ۱۳۷۸ به فرانسه برده شد تا مرمت گردند. وی همچنین علاقه‌مند به تاریخ عکاسی و نیز سینمای ایران بود و در این زمینه نیز تحقیقات مهمی انجام داد که در حال حاضر منبع سودمندی برای محققین این رشته‌ها است.

عدل در عرصه بین‌المللی از دیرباز همکاری مستقیمی با سازمان یونسکو داشت. او رئیس کمیته

«طرح تدوین تاریخ تمدن‌های آسیای میانه» بود. وی همچنین به‌عنوان بازرس و ارزیاب پرونده‌های ثبت آثار جهانی با یونسکو همکاری می‌کرد که آخرین سفر وی در این زمینه به کشور هند بود. به پاس خدمات برجسته وی در یونسکو و بیان تاریخ تمدن‌های آسیای میانه، مدال فرهنگ جهانی این سازمان بانام «پنج قاره» در تاریخ سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹ م) در مقر سازمان یونسکو در پاریس توسط دبیر کل یونسکو به او اهدا گردید.

شایان ذکر است که علیرغم نزدیک به ۶۰ سال کار و زندگی در فرانسه، شه‌ریار عدل نه تنها تابعیت کشور دیگری را نپذیرفت، بلکه همواره به ایرانی بودن خود افتخار می‌کرد.

شه‌ریار عدل، در ۳۱ خردادماه سال ۱۳۹۴ به دلیل حمله قلبی در شهر پاریس درگذشت و پیکرش پس از مراسمی باشکوه از مقابل موزه ملی ایران، در قطعه نام‌آوران بهشت‌زهرا به خاک سپرده شد.

کتاب‌شناسی شهریار عدل

تهیه و تنظیم: نادر نصیری مقدم

Last publication

- 1 – «La Mosquée Hâji-Piyadah/ Noh-Gonbadân à Balkh (Afghanistan), un chef d'œuvre de Fazl le Barmacide construit en 178-179/ 794-795? », *Comptes rendu de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres (CRAI)*, vol. I (séances janvier-mars 2011), Paris, 2011, pp. 565-625.

To be printed

- 1- «Balkh as a World Cultural Landscape», *Current Status of Cultural Heritage in Afghanistan*, UNESCO Office, Kabul.
- 2- «Bastam, Noh-Gonbadân/ Hâji-Piyâdah de Balkh et Zuzan, trois mosquées du début de l'ère islamique au Grand Khorassan d'après les investigations archéologiques», *Le grand Khorassan*, Louvre Museum, Paris.

Exhaustive List

Books

- 1- *Ecriture de l'Union, Reflets du temps des troubles, Œuvres picturales (1083-1124/1673-1712) de Hâji Mohammad*, Paris 1980.
 - 2- Collaboration à la rédaction du texte et au choix des illustrations de *Chefs-d'œuvre d'architecture de l'Asie Centrale, XIVe-XVe siècle*, par G. A. Pugatchenkova, Unesco, Paris 1981.
 - 3- *Art et Société dans le Monde iranien*, (vol. préparé par), Institut Français d'iranologie de Téhéran, Edition Recherche sur les Civilisations, Synthèse n° 9, Paris 1982.
- 2bis : Livre traduit en persan : *Honar va jâme'e dar Jahâhân-e Irani*, version persane et actualisée de l'*Art et Société dans le Monde iranien*, Téhéran, 1378/2000.

- 4- *Les Ottomans, les Safavides et la Géorgie, 1514-1524*, en collaboration avec J-L. Bacqué-Grammont, Istanbul, 1991.
- 5- *Bicentenaire de Téhéran*, éd. avec B. Hourcade, IFRI/ ADPF, Paris, 1993.
- 4bis- Livre traduit en persan: *Tehrân pâytaxt-e devist sâleh*, éd. C. Adle et B. Hourcade, pub. IFRI et Sâzemân-e mošâver-e fanni va mohandes-e Šahr-e Tehrân, Tehrân, 1375/1997.
- 6- *History of Civilization of Central Asia*, volume V, *Development in contras: from the sixteenth to the mid-nineteenth century*, éd. avec Irfan Habib, 934 p., 5 maps, numerous ills and figs, UNESCO Publishing, Paris, 2003.
- 7- *History of Civilization of Central Asia, Towards the contemporary period: from the mid-nineteenth to the end of the twentieth century*, President C. Adle, co-eds M. K. Palat and A. Tabyshalieva, volume VI, 1033p., 7 maps, numerous ills and figs, UNESCO Publishing, Paris, septembre 2005.

Opuscles

- 1- *Âšnâ'i bâ sinemâ va naxostin gâmhâ dar filmbardâri va filmsâzi dar Irân, 1277 tâ hodud-e 1284š / 1899 tâ hodud-e 1905m.*, pub. Palais de Golestan, Téhéran, 1379š / 2000.

Articles

- 1- "Contribution à la géographie historique de Dâmghân", *Le monde iranien et l'Islam*, Genève-Paris, 1971, pp. 69-96.
- 2- "Les monuments du XIe siècle du Dâmghân", *Studia Iranica*, I/2, 1972, pp. 229-297 (avec la collaboration d'A. S. Melikian-Chirvani pour la partie épigraphique), pp. 250-268.
- 3- "Un disque de fondation en céramique (Kâšân, 711/1312)", *Journal Asiatique*, CCLX/3-4, 1972, pp. 277-297.
- 4- "Negâhi be kongere-ye xâvar-šenâsi-ye Pâris va natâyej-e ân", *Râhnomâ-ye ketâb*, XVI/7-9, Mehr-âzar 1352 / automne 1973, pp. 370-381.
- 4bis-Réed. Abrégée in *X'ândanihâ*, 1352/ 1973.
- 5- "La bataille de Mehmândust (1142/1729)", *Studia Iranica*, II/2, 1973, pp.235-241.
- 6- "Notes sur le Qabr-e Šâhrox de Dâmghân", *Le Monde iranien et l'Islam*, Paris-Genève, II, 1974, pp. 173-185.
- 7- "Le Minaret de Masjed-e Jâme' de Semnân, circa 421-25/1030-34", *Studia*

iranica, V/2, 1975, pp. 177-186.

- 8- "Recherche sur le module et le tracé correcteur dans la miniature orientale. I, la mise en évidence à partir d'un exemple", *Le Monde iranien et l'Islam*, III, 1975, pp. 81-105.
- 9- "Maxime Siroux (Biographie, bibliographie)", *Le Monde iranien et l'Islam*, III, 1975, pp. 127-132.
- 10- "Notes préliminaires sur la tour disparue de Rey, 466/ 1073-74", *The Memorial Volume of the VIth International Congress of Iranian Art and Archaeology, Oxford 1972, Téhéran, 1976*, pp. 1-12.
- 11- "Constructions funéraires à Rey circa X^e-XIIe siècle", *Akten des VII. Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie München, 7-10. September 1976, Berlin, 1976*, pp. 511-515.
- 12- "Notes et documents sur Mzé-Câbûk, Atabeg de Géorgie Méridionale (1500-1515) et les Safavides", *Studia Iranica*, VII/ 2, 1978, pp. 213-249 (en collaboration avec J. L. Bacqué-Grammont).
- 13- "Notes sur les Safavides et la Géorgie, 1521-1524", *Studia Iranica*, IX/ 2, 1980, pp. 211-231 (En collaboration avec J-L. Bacqué-Grammont).
- 14- "La Compréhension de leur passé par les Musulmans d'aujourd'hui, (Notes sur le Monde iranien)", *Actes du quatrième Colloque de l'Association pour l'avancement des Etudes Islamiques*, Paris 1981, pp. 171-208 (version augmentée, revue et corrigée de notre communication faite au Collège de France en 1979).
- 15- "Une lettre de Kvarkvaré III?", *Bedi Kartlisa*, XL, 1982, pp. 228-236 (en collaboration avec J. L. Bacqué-Grammont).
- 16- "Un diptyque de fondation en céramique lustrée, Kâšân 711/1312" (Recherche sur le module et le tracé correcteur / régulateur dans la miniature orientale, II), *Art et Société dans le Monde iranien*, Paris, 1982, pp. 199-218.
- 17- "Une lettre de Hasan Beg de 'Imâdiyye sur les affaires d'Iran en 1516", *Acta Orientalia Hung.*, XXXVI, 1982, pp. 29-37 (en collaboration avec J. L. Bacqué-Grammont).
- 18- "Katibe-ye kâši-ye menâr-e Masjed-e Jâme'-e Dâmqân (hodud-e 450 / 1050). Kohantarî nemune-ye bâzmânde darjây az kârbord-e kâši dar me'mâri-ye Irân / Inscription sur kâši du Minaret de la Mosquée Jâme' de Dâmqân, c. 450/ 1058. Le plus ancien spécimen en place illustrant l'utilisation du kâši dans l'architecture islamique de l'Iran", *Asar*, VII-IX, 1361š / 1983, pp. 297-

300, dépliant et couverture.

- 19- "Notes et documents sur la photographie iranienne et son histoire. I. Les premiers daguerréotypistes, c. 1844-1854/ 1260-1270", *Studia Iranica*, XII/ 2, 1983, pp. 249-280 (article en partie rédigé grâce aux documents mis à ma disposition par Y. Zokâ).
- 20- "Recherche archéologique en Iran sur le Kumeš médiéval, Rapport préliminaire pour 1982-1983", *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-lettres, avril-juin 1984*, Paris, 1984, pp. 271-299 et p. 445 (accompagné d'un appendice rédigé avec le concours de Louis Bazin, pp. 297-298).
- 21- "Quatre lettres de Šeref Beg de Bitlîs (1516-1520)", en collaboration avec J. L. Baqué-Grammont, *Der Islam*, 63/ 1, 1986, pp. 90-118.
- 22- "Katibe'î now-yâfte dar Bastâm-e Kumeš (699/ 1299-1300) va Borj-e ârâmgâhi-ye az-miyân-rafte-ye Hesâm al-Dowle yâ Salm-o-Tur dar Sâri / La Frise épigraphique nouvellement découverte à Bastâm de Kumeš (699/1299-1300) et la tour funéraire disparue de Hesâm al-Dowle ou Salm-o-Tur à Sâri", *Asar*, X-XI, 1986, pp.175-183.
- 23- "Le prétendu effondrement de la coupole du mausolée de Qâzân Xân à Tabriz en 705/1305 et son exploitation politique", *Studia Iranica*, XV/2, 1986, pp.266-271.
- 24- "Se 'Abbâs Mirzâ-ye Nâyeb al-Saltane / Les trois 'Abbâs Mirzâ Nâyeb al-Saltane", *Âyandeh*, XIII / 1-3, Farvardin - Xordâd 1366 / printemps 1987, couverture et pp. 35-41, 192-194.
- 25- "Yâddâšti bar Masjed-madrese-ye Zuzan", *Asar*, vols 15-16, 1367š / 1989, pp. 231-48, 11 ill.
- 26- "Autopsia, in Absentia. Sur la date de l'introduction et de la constitution de l'Album de Bahrâm Mirzâ par Dust-Mohammad en 951 / 1544", *Studia Iranica*, 19/ 2, 1990, pp. 219-56, pls. X-XIII.
- 27- "Entre Timurides, Mogols et Safavides, Notes sur un *Châhnâmé* de l'Atelier-Bibliothèque Royal d'Ologh Beg II à Caboul (873-907)1469-1502", Catalogue de vente Drouot-Richelieu, Vendredi 15 juin 1990, Etude Daussy-Ricqlès, Paris, 1990, pp. 136-147.
- 28- "Notes sur les première et seconde campagnes archéologiques à Rey. Automne-hiver 1354-55/ 1976-77", *Contribution à l'histoire de l'Iran, Mélanges offerts à Jean Perrot*, éd. F. Vallat, Paris, 1990, pp. 295-302, 5 pls.

- 29- "A Sphero-conical Vessel as *Fuqqâ'a*, or a gourd for 'beer' ", en collaboration avec A. Ghouchani, *Muqarnas*, IX, 1992, pp. 72-92.
- 30- "Investigations archéologiques dans le Gorgân, au pays turcoman et aux confins irano-afghans", *Mélanges offerts à Louis Bazin*, éd. J-L. Bacqué-Grammont et R. Dor, Paris, 1992, pp. 177-205.
- 31- "Jardin habité ou Téhéran de Jadis, Des origines aux Safavides", *Bicentenaire de Téhéran*, éd. C. Adle et B. Hourcade, pp. 15- 37, Paris, 1993.
- 31bis- Traduction persane: "Bâq-e maskuni yâ Tehrân dar gozaštēhâ-ye dur, az peydâyeš tâ 'ahd-e safavi", *Tehrân paytaxt-e devist sâleh*, éd. C. Adle et B. Hourcade, Tehrân, 1375š / 1997, pp. 1-34.
- 32- "Les artistes nommés Dust-Mohammad au XVIe siècle", *Studia Iranica*, 22/2, 1993, pp. 219-96, 10 pls.
- 33- "Archéologie et arts du Monde iranien, de l'Inde Musulmane et du Caucase d'après quelques recherches récentes de terrain, 1984-95", *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-lettres*, janvier-mars 1996, Paris 1996 (paru 97), pp. 315-376.
- 34- "De la peinture à la photographie, naissance de la daguerréotypie iranienne", *Images*, n° 36, Paris, 1997, pp. 6-11.
- 35- "Une contrée redécouverte: le Pays de Zuzan à la veille de l'invasion mongole", *L'Iran face à la domination mongole*, éd. D. Aigle, IFRI., Paris et Téhéran, 1997, pp. 24-36.
- 35bis- "Xetteh'i bâz-yâfteh, Molk-e Malek-e Zuzan dar âstâneh-ye hamle-ye Moqol", *Majmu'eh-ye maqâlât-e Kongreh-ye târix-e me'mâri va šahr-sâzi Irân, Arg-e Bam, Kermân*, 5 vols, Téhéran, 1374-76š / 1995-97, vol. III, pp. 53-70.
- 35ter- "Xetteh'i bâz-yâfteh, Molk-e « Zuzan » dar âstâneh-ye hamle-ye Moqol", tr. Asghar Karimi, Bukhara, Téhéran, vol. 11, n° 67, Mehr-Aban 1387 / novembre 2008, pp. 102-120.
- 36- "Negâhi be bardâshthâ va didgâhâ-ye shomârgâni (digitâli) va fotogrâmetri shode-ye Zuzan va Bastâm", *Asar*, vols 29-30, pp. 90-108, 13 ills + 2 in coul. sur couvertures, 1377š / 1998.
- 37- "New data on the dawn of Mughal Painting and Calligraphy", *Making of Indo-Persian Culture, Indian and French Studies*, éd. M. Alam, F. 'Nalini' Delvoye et M. Gaborieau, pp. 167- 222, 16 ills, New Delhi, 2000.
- 38 - "Khorreh, The dawn of Iranian Scienific Archaeological Excavation", *Tavvos*,

no 3 and 4, Spring and Summer 2000, pp. 4-29, accompagné d'une version persane intitulée "Khorhe, talie'-ye kâvosh-e 'elmi-ye Irâniyân", pp. 226-249.

- 39- "Acquaintance with Cinema and the first steps of filming and filmmaking in Iran. 1899 to ca 1907 AD / 1277 to ca 1284 kh" (Second version) / Ashnâ'i bâ sinemâ va nakhostin gâmhâ dar filmbardâri va filmsâzi dar Irân, 1277 tâ hodud-e 1284 kh. / 1899 tâ hodud 1905m.(Tahrir-e dovvom)", 52 ills, *Tavoos*, nos 5-6, texte persan pp. 58-90, texte anglais pp. 180-215, Téhéran, 1379š / 2000-01 (paru été 1380 sh / 2002).
- 40- "Sâheb Nasaq, 'Ali Khân va Sardâr Homâyun-e Vâli", *Bukhara*, bahman-esfand 1381 / February-March 2003, vol. V, n° 28, pp. 36-55, 5 ills.
- 41- "Khorheh dar nakhostin tasavirash, tali'e-ye kâvoshhâ-ye 'elmi dar Irân (nime-ye dovvom-e qarn-e 19 milâdi)" (Khoreh présenté dans ses premières images, 2e 2 du 19e s.), dans *Kâvoshhâ-ye bâstânshenâsi-ye Khorhe (Archaeological Excavations at Khorhe)* par M. Rahbar, Téhéran, 2003, pp. 165-180.
- 42- "Qanats of Bam: An Archaeological Perspective. Irrigation system in Bam, its birth and evolution from the Prehistoric Period up to Modern Times", *Qanats of Bam, A Multidisciplinary Approach*, eds. M. Honari, A. Salamat et al., pub. UNESCO Tehran Cluster Office, Tehran, 2006, pp. 33-85, 20 figs. in colour.
- 43- Avec K. Ono, E. Andaroodi et collaborateurs, "3DCG reconstruction and virtual reality of UNESCO world heritage in danger: the Citadel of Bam", *Progress in Informatics*, pub. National Institute of Informatics (NII), No. 5, March 2008, Tokyo, pp. 99- 136, 61 figs. in colour.
- 44- Chahryar Adle, «La Mosquée Hâji-Piyadah/ Noh-Gonbadân à Balkh (Afghanistan), un chef d'œuvre de Fazl le Barmacide construit en 178-179/ 794-795? », *Comptes rendu de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres (CRAI)*, vol. I (séances janvier-mars 2011), Paris, 2011, pp. 565-625.

Re-editions, revised and corrected editions

- 1- "Ashnâ'i bâ sinemâ va nakhostin gâmhâ dar filmbardâri va filmsâzi dar Irân, 1277 tâ hodud-e 1284 kh. / 1899 tâ hodud 1905m", (éd. revue et corrigée de la 1ère éd), 12 ills, *Bukhara*, vol. 17, no 17, Téhéran, Farvardin-Ordibehesht 1380š / 21 mars- 30 avril 2001, pp. 322-375.

Editions under the directorship

- 1 - *History of Civilizations of Central Asia*, vol. III, *The crossroads of civilizations: A. D. 250 to 750*, éd. B. A. Litvinsky, pub. UNESCO, Paris, 1996.
- 2 - *History of Civilizations of Central Asia*, vol. IV, *The age of achievement, A. D. 750 to the end of the fifteenth century*, 2 vols, éds M. S. Asimov and C. E. Bosworth, pub. UNESCO, Paris, 1998-2000.
- 3- *History of Civilization of Central Asia*, volume V, *Development in contrast: from the sixteenth to the mid-nineteenth century*, éd. avec Irfan Habib, 934 p., 5 maps, numerous ills and figs, UNESCO Publishing, Paris, 2003.
- 4- *History of Civilization of Central Asia, Towards the contemporary period: from the mid-nineteenth to the end of the twentieth century*, President C. Adle, co-eds M. K. Palat and A. Tabyshalieva, volume VI, 1033p., 7 maps, numerous ills and figs, UNESCO Publishing, Paris, septembre 2005.

Notices

- 1- "Kashi", *The Encyclopaedia of Islam*, vol. IV, 2nd ed., Leiden, 1978, pp. 701-702.
- 2- "Bestâm", *Encyclopædia Iranica*, Columbia University, IV/2, pp. 1771-80, New York 1989. NB: les éditeurs ayant procédé à une réduction exagérée des pls de cette notice (figs 17 et 18), elles ont dû être reproduites à la fin du vol. IV, dans les "addenda et corrigenda".
- 3- "La reconstruction photogrammétrique de la Mosquée-Médressé de Zuzan", *Bulletin, Fondation Max Van Berchem*, Genève, n° 4, novembre 1990, pp. 1-2.
- 4- "Daguerreotype", *Encyclopædia Iranica*, vol. VI, pp. 577-78, Columbia University, New York, 1993.
- 5- "Dâmgân", *Encyclopædia Iranica*, vol. VI, pp. 632-38, Columbia University, New York, 1993.
- 6- "Dust-Mohammad" [the Calligrapher], *Encyclopædia Iranica*, Columbia University, New York, 1996, vol. VII, p. 601.
- 7- "Herat, Afghanistan", résumé d'une communication intitulée "Keeping a City's Memory Alive: Rescuing Herat's Endangered Monuments", *The Future of Asia's Past, Preservation of the Architectural Heritage of Asia*, p. 28, Los Angeles, 1996.
- 8- "Damghan" et "Bastam", entries in *The Dictionary of Art*, London.
- 9- "Dust-Mohammad" [the Painter], *Encyclopædia Iranica*, Columbia University,

New York, 1996, vol. VII, pp. 602-03.

- 10- "Investigations et relevés archéologiques à Zuzan dans le Khorassan, à la frontière irano-afghane, 1988-1999", Bulletin de la Fondation Max van Berchem, Genève, no 13, Décembre 1999, pp. 2-6,
- 11- "Faryumad", Encyclopaedia Iranica, Colombia University, vol. F, pp. 384-385, New York, 2000.
- 12- "Zawzan", The Encyclopaedia of Islam, 2nd ed., vol. XI, Leiden, 2002, pp. 471-472, 1 fig. and pl. X.
- 13- "Dâstân-e sabt-e Takht-e Jamshid, Naqsh-e Jahân va Choghâ-Zanbil dar UNESCO", Bukhara, vol. 11, No 62, Khordâd-Shahrivar 1386 / mai-septembre 2007, pp. 266-68.
- 14- Encadré intitulé "Changement climatique, Qanât / Kâriz : système d'irrigation pour un développement durable", p. 58 dans article E. Fouache, "Le passé des villes pour comprendre leur futur", in Géoscience, n° 10, décembre 2009, pp. 54-61.

Mapping and cartography

- 1- Carte n° 1, " Le littoral du Gujarat au début du XVIe s.", Mare luso-indicum, I, 1971.
- 2- Carte n° 2, "Centres politiques et commerciaux cinghalais au début du XVIe s.", Mare luso-indicum, I, 1971.
- 3- Carte n° 3, "La navigation d'Albuquerque de Socotra à Ormuz", Mare luso-indicum, I, 1971.
- 4- Carte n° 2, "Le Golfe Persique au début du XVIe siècle", Mare luso indicum, II, 1973.
- 5- Carte n° 3, "Garun et la côte de Perse", Mare luso indicum, II, 1973.
- 6- Cartes politiques du Monde iranien (collaboration à la réalisation de), Atlas historique, G. Dubuy, Larousse 1978.
- 7- "Iranian World", carte sur double page in 4°, publiée par A. S. Melikian-Chirvani dans Islamic Metalwork from the Iranian World, Londres 1982.

Articles for public Large

- 1- "Iran islamique" (histoire de l'), Le Grand Larousse Encyclopédique, pp. 6433-6437.
- 2- "Safavides" (l'Iran des), ibid.

- 3- "Calligraphie", L'Iran d'aujourd'hui, Paris 1975, p. 30.
- 4- "Le Mausolée d'Abu-Yazid Bastâmi", Dossiers Histoire et Archéologie, Archéologia, n° 122, 1987, pp. 72-73.
- 5- "A la recherche des vestiges aux confins irano-afghans", Archéologies, 20 ans de recherches françaises dans le monde, avec un avant-propos de M. le président de la République et une préface de M. le Ministre des Affaires étrangères, Maisonneuve et Larose - ADPF 'CIC, Paris, 2005, pp. 571- 573.

Comptes rendus

- 1- R. Savory, Iran under the Safavids, Cambridge 1980, in Revue française d'Histoire d'Outre-Mer, LXIX, 1982, pp. 278-281.
- 2- O. Grabar et S. Blair, Epic Images and Contemporary History, in Studia Iranica, XII/ 1, 1983, pp. 129-131.
- 3- M. S. Simpson, The Illustration of an Epic, New York et Londres 1979, in Studia Iranica, XII/ 1, 1983, pp. 131-133.
- 4- Lowery, G. and M. C. Beach et collaborateurs, A Jeweler's Eye, Islamic Arts of the book from the Vever Collection et An Annotated and Illustrated Checklist of the Vever Collection, Washington, 1988, Studia Iranica, XX/ 1, 1991, pp. 164-68.

Liste d'abstracta parus dans *Abstracta Iranica* (vol., année, p./ n°):

A- Abstracta, critical, analytical:

- 2, 1979: 24-25/ 70; 171_173/ 565.
- 3, 1980: 6-8/ 26 et 27; 84-85/ 325.
- 5, 1982: 35-36/151; 89-90/ 336; 124-132/ 451 à 453; 135-136: 465.
- 7, 1984: 80/307; 95/357; 95-96/359; 133/471; 224/814.
- 8, 1985: 56-57/253; 69/297; 72/306; 81/339; 103/406; 107/426; 169/650.
- 9, 1986: 130/ 489; 135/ 503; 138/ 512; 144-145/540; 148-149/548; 1 151-152/ 555.
- 10, 1987: 7-8/19; 20-21/53; 90-91/289; 97-98/320; 109-10/373; 121/416; 133-34/458; 146-47/513; 151-52/526; 152-53/ 531; 153/ 533; 154/536; 155/540; 155/541; 157/547; 158/553; 159-60/556; 160/559; 161/561; 161/562; 163-64/571; 261/933.
- 11, 1988: 12-13/42; 46/ 170; 95/363; 183-4/ 702.
- 12, 1989: 34/143; 46/174; 55/198; 83/337; 84/339; 86/349; 144/569; 152/ 596;

152-3/ 597; 153/598; 153/599; 154/600; 154/601; 154/602; 157/608;
160/614; 261/1014.

B- Abstracta, descriptive:

- 3, 1980: 118-119/ 414.
4, 1981: 90-91/ 339; 93/ 348; 95/ 354.
5, 1982: 8-9/30; 9/31. 11/39; 37/153; 76/ 291; 92/345;132-133/ 457; 134-135/
462;197/655; 202/ 682; 216/727.
6, 1983: 9-10/32; 33/133; 33-34/134; 65/ 257; 66/
7, 1984: 8/24; 11/ 35; 89/ 338; 89/338; 122/433; 123/436 et 437; 123-24/438;
126/ 144; 127/ 446; 129/ 451, 452; 129-130/ 455; 130/ 457; 130-131/
459, 460, 461, 462; 132/464; 178/619; 232/ 836.
8, 1985: 12-13/50; 13/51; 60/264; 66/283; 85/347; 99/390; 101-102/400; 107/424.
9, 1986: 137/ 507; 149/ 550; 150-151/ 554; 153/558.
10, 1987: 26-27/66; 83-84/253; 109/371; 117/399; 119-20/409; 124/428; 124-
25/429; 155/537; 155/538; 155/539; 156/544; 156/545; 157/548; 157-
58/549.
11, 1988: 11/38; 24/ 77; 109/ 425; 118/467; 181/693.
12, 1989: 87/ 352; 161/618; 142-3/568; 149-50/591.

Publications, waiting for financing

Books

- 1- Proceedings of the International Training Course on Qanats, C. Adle ed., pub.
Markaz-e Binolmellali-ye Qanât va Sâzehhâ-ye Târikhi-ye Abi, bâ
moshârekat-e UNESCO / The International Center on Qanats and Historic
Hydraulic Structures (ICQHS), under the auspices of UNESCO, Yazd 2009?
- 2- Actes de la conférence consacrée à "Qajar Epoch, Art and Architecture",
Londres, British Institut of Persian Studies, SOAS, 1-4 septembre 1999. édés
C. Adle et P. Luft, Londres. 2010?

Papers

- 1- "Birth of Early Irrigation Systems in Connection with Qanâts in Iran", in
International Training Course on Qanats, A multidisciplinary Approach to
Integrating Traditional Knowledge with Modern Development, Yazd, 1 to
4 July 2007, ed. C. Adle, UNESCO, IQHS International Centre on Qanats
and Historic Hydraulic Structures, Yazd, 2009 ?

2- "Photography in Persia. The First two decades: 1839-1860" in Qajar Epoch, Art and Architecture, édés C. Adle et P. Luft, London. 2010?

à paraître un jour (?):

- *Rapport sur la première Campagne de Fouilles archéologiques à Rey*, 5 fasc., textes et pls, remis au Gouvernement iranien depuis 1977.

Missions followed by reports

1- Bi-annual missions for French CNRS as off 70s' mainly in Iran.

2- Missions for UNESCO, mainly for UNESCO Regional office in Iran (Central Asia)

Organisation (or contribution to the organistaion) of international roundtables/ conferences

1- "L'Etat, et le développement de Téhéran, bicentenaire de Téhéran Capitale", en collaboration avec Bernard Hourcade, Paris, juin 1989. Le livre consacré à cette réunion a été publié, voir supra, livres parus

2- "Second Round Table on Safavid Persia", aide à l'organisation, Pembroke College, Cambridge (UK), 8-11 septembre 1993 et présidence de séance consacrée à l'art le vendredi 10 septembre 1993.

3- Direction de la séance consacrée à l'Asie Centrale et en particulier à Hérat (voir supra Exposés et conférences n° 23) dans le cadre de la "Conférence internationale sur la Préservation de l'Héritage Architectural du passé de l'Asie" intitulée "The Future of Asia's Past", organisée par l'Asia Society de New York, du Getty Conservation Institute de Los Angeles et du Siam Society de Bangkok à Chiang Mai (Thailand), le 13 janvier 1995.

4- "Fifth Session of the International Scientific Committee for the Preparation of the History of Civilization of Central Asia", UNESCO, présidence et préparation, Beijing, 25-29 juillet 1995.

5 et 6- "Safavid Art and Architecture", direction de la séance inaugurale du symposium consacré à "The Art of the Safavid" et de la séance consacrée à l'architecture et l'archéologie, British Museum, Londres, 26-28 Mars 1998.

7- "Qajar Epoch, Art and Architecture", direction de la séance finale de la conférence, British Institute of Persian Studies, SOAS, Londres, 1-4 septembre 1999.

8- "Meeting of the International Advisory Committee on the publication of the Golshan Album", organisation de la réunion et participation, Teheran, 9-14 septembre 2000, Palais de Golestan, Téhéran.

- 9- "Sixth Session of the International Scientific Committee for the Preparation of the History of Civilizations of Central Asia", préparation et présidence des séances, UNESCO, Bishkek, 25-29 juin 2001.
- 10- "De la photographie au cinéma", présentation d'une partie des films récupérés de l'époque qajar, Forum des Images, Paris, 15 octobre 2003.
- 11- "History of Civilizations of Central Asia", 5e vol., présentation générale, UNESCO, Paris, 16 octobre 2003.
- 12- "Meeting of the Editors of Volume VI of the History of Civilizations of Central Asia", preparation, présidence et conduite des séances, UNESCO, Paris, 20-22 octobre 2003.
- 13- "Restauration et Conservation du Patrimoine cinématographique", en partenariat avec le Palais de Golestan (Organisation du Patrimoine Culturel de l'Iran), la Cinémathèque du Musée d'Art Contemporain de Téhéran, Le CNC (Centre National de la Cinématographie), Service de Coopération et d'Action Culturelle de l'Ambassade de France en Iran, 7 au 10 décembre 2003, Téhéran, Cinémathèque du Musée d'Art Contemporain de Téhéran.
- 14- The Study of Persian Culture in the West: Sixteenth to Early Twentieth Century, State Hermitage Museum, 24-27 June 2004, Member of the Academic Committee.
- 15- Round table on the completion of the UNESCO project: "History of the Civilizations of Central Asia: Results and Perspectives". UNESCO., Paris, 5 décembre 2005. Réunion Internationale sous la présidence de C. Adle (Président élu du Comité Scientifique Internationale pour la Rédaction de *l'Histoire des Civilisations de l'Asie Centrale*, série de 6 volumes achevée en 2005).
- 16- The 9th Annual Symposium on Iranian Archaeology, Iran National Museum, Tehran, 10-12 December 2007. Presidency / mediator of the first session, 10 December 2007.
- 17- Le "Grand Khorassan", Culture matérielle et histoire, table ronde internationale organisée par Rocco Rante et Chahryar Adle, 15-16 décembre 2010, Palais du Louvre – Paris, Amphithéâtre Palissy.

Organisation (or contribution to the organistaion) of exhibitions

- 1- Sad sâl Sinemâ-ye Irân, Piš-sinemâ va aghâz / Centenaire du cinéma Iranien, Avant le cinéma et le commencement, exposition au Tchâdorkhâneh du Palais de Golestan, Téhéran, 27 chahrivar - 27 mehr 1379 / 17 septembre -

18 octobre 2000.

- 2- Co-organisation de l'exposition "Sevruguin and the Persian Image, Photographs of Iran, 1870-1930", photographies de la Sackler Gallery (Freer Gallery of Art), Washington, au Palais de Golestan, Téhéran, 21 février -21 mars 2002.

Organisation (or contribution to the organistaion) of exhibitions held together with international roundtables

- *Parallel Views, Images of Persia*, photographs by L. Lockhart (1920s-1950s) in parallel with images by Four Young Contemporary Photographers, 17-18 September 2002, BP and NIOC, Tehran Niavaran Cultural Center.

Teaching/ formation (international framework)

- 1- UNESCO, ICHTO, Programme de l'aide française à la reconstruction de Bam (Iran), 20-21 janvier 2005, Workshop on the preparation WH nominations.
Thursday 20 January 2005: 1- The Nomination dossier of Bam and its Cultural Landscape World Heritage Property. 2- Nomination dossier of Iranian sites on the World Heritage List. Friday 21 January 2005: 3- with Peter Stott, Cultural Criteria in Iranian World Heritage nominations.
- 2- UNESCO, WHC (World Heritage Centre), UNDP, Afghan Ministry of Culture and Information, DAFA (Délégation Archéologique Française en Afghanistan):
Workshop for the preparation of the Nomination Dossier of Herat, Heart, Afghanistan, 25 April – 4 May 2005. C. Adle principal animateur et enseignant.
- 3- UNESCO, ICHTO, Workshop on qanats, Bam, 3-4 Jun 2005.
- 4- UNESCO, IQHS International Centre on Qanats and Historic Hydraulic Structures, International Training Course on Qanats, A multidisciplinary Approach to Integrating Traditional Knowledge with Modern Development, Yazd, 1 to 4 July 2007.
- 5- With F. Fardanesh (UNESCO Consultants), Third National Training Workshop for World Heritage Nomination Dossier Preparation and Management *Planning*, 9-15 November 2009.

Presentations and conferences

- 1- "Notes préliminaires sur la tour disparue de Rey, 466/ 1073-74", VIth International Congress of Iranian Art and Archaeology, Oxford 10-16 septembre 1972.
- 2- "Constructions funéraires à Rey circa Xe-XIIesiècle", VII. Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie München, 7-10 Septembre 1976.
- 3- Présentation et exposition des résultats, plans et photographies de la 1ère et de la 2e campagne de fouilles archéologiques à Rey, Musée Irân Bâstân, Téhéran, février 1977.
- 4- Série de cours intitulée "Chiisme et l'Iran", organisée par le Centre Protestant de l'Ouest à Celles-sur-Belle (Deux-Sèvres), 1978.
- 5- Exposé intitulé "Identification de la peinture à l'écriture", INALCO, Asnières, 7 avril 1981.
- 6- Communication intitulée "Le mausolée de Bâ-Yazid à Bastâm: recherches archéologiques et problèmes de conservation", Société Asiatique, Collège de France, 13 juin 1981.
- 7- Communication intitulée "Les constructions seljukides du mausolée de Bâ-Yazid à Bastâm", présentée dans le cadre du symposium organisé par l'Université d'Edimbourg sur le thème "The Art of the Saljuks in Iran and Anatolia", Edimbourg 29 août- 2 septembre 1982.
- 8- Cours techniques sur "Les éléments architecturaux à Bastâm", Faculté d'Architecture, Université Nationale, Téhéran, 5 décembre 1983.
- 9- Cours pratiques d'archéologie à l'intention des élèves de la section archéologique de la Faculté des Lettres de l'Université de Téhéran, Bastâm, 5-6 décembre 1984.
- 10- Cours public intitulé "Origine, formes et évolution des monuments islamiques iraniens à la lumière des dernières découvertes archéologiques", Centre d'Etude du Proche-Orient Ancien, Université de Genève, 24-25 janvier 1985.
- 11- Communication intitulée "Naissance de mosaïque de céramiques dans le Monde irano-turc", The Institute of Ismaili Studies, Paris, 29 avril 1987.
- 12- "Pistes transversales dans le Grand Désert Salé iranien", communication faite dans le cadre du colloque intitulé "Voyages et voyageurs au Proche-Orient ancien", Centre d'Etude du Proche-Orient Ancien (CPOA), Université de Genève, 12-15 mai 1988.